

Minder is meer

Ook weleens intens genoten? Vast wel. Maar een dergelijk gevoel bij de presentatie van een tweetal scenario's is toch een curieuze gewaarwording. Toch overkwam mij dit gevoel bij de presentatie deze maand op het ministerie van EZ van de World Energy Outlook 2009. Het was een bijzondere bijeenkomst en had eigenlijk een nog groter publiek verdiend. De presentatie van de resultaten van de WEO 2009 stond in het teken van de naderende klimaatconferen-

Door
Coby van der
Linde

tie in Kopenhagen en de invloed van de financiële en economische crisis op de energie-industrie en CO₂-emissies. Afgezien van de informatie over teruglopende vraag en investeringen in de olie- en gasindustrie, maar ook in duurzame energie, biedt de crisis kansen, luidde de boodschap. In de komende decade kan namelijk de CO₂-reductiewinst van bijna 3 procent in 2009 als gevolg van de economische crisis wellicht dienen als een opmaat voor een nieuw energiebeleid. Kortom, het was riemen vast.

Boodschap

Het genieten had te maken met de onderbouwing van de IEA-boodschap, namelijk dat een koolstofarme economie doenlijk is en tegelijkertijd goed is voor de

voorzieningszekerheid. Na een vol jaar van kommer en kwel in de energiesector en een aanzwellende berichtenstroom die de verwachtingen over een klinkend resultaat in Kopenhagen bijna dagelijks naar beneden bijstelt, is een positief verhaal een verademing. De wervelende presentatie, ook te vinden op de website van het IEA, voert je eerst mee in de wereld van het referentiescenario van ongewijzigd energiebeleid met een stijgende vraag naar energie, waarschuwingen voor snel stijgende olieprijsen in de niet zo verre toekomst en de navenant hoge CO₂-uitstoot in de wereld van 2030. Ongewijzigd beleid zal leiden tot een stijging van de uitgaven voor netto energieimporten van het BBP van 1 naar 2 procent in de EU en VS en een stijging van 1 naar 3 procent voor een land als Japan. Ook China zal geconfronteerd worden met een verdubbeling van de importuitgaven als percentage van het BBP van 1 naar 2 procent, terwijl India zich zou moeten voorbereiden op een stijging van 3 naar 6 procent. Net als in de vorige editie van de WEO wordt de wereld van het referentiescenario heel stellig als niet-houdbaar afgedaan.

Perspectief

Na deze indringende boodschap, vooral omdat deze afkomstig is van het IEA en, zo mag verondersteld worden, mag rekenen op instemming van de lidstaten, wordt vervolgens het alternatieve scenario gepresenteerd. Dit scenario is ten opzichte van de vorige editie omgedoopt van alternatief

in 450-scenario, verwijzend naar de hoeveelheid CO₂-uitstoot die beschouwd wordt als de grens om de temperatuurstijging tot 2 graden Celsius te beperken. Anders dan in het voorgaande jaar wordt dit scenario nu beter onderbouwd, ook als het gaat over de eventuele inkomensverliezen van OPEC landen en de plaats van gas in de brandstofmix van landen. Door de concentratie van de conventionele olie- en gasreserves en het depletietempo van niet-OPEC olieproductie, zal ook in het 450-scenario de productie van de OPEC-landen aanzienlijk moeten stijgen om aan de vraag naar olie te kunnen voldoen. Het scenario komt uit op een groei van de OPEC-productie van 11 miljoen vaten per dag. De voorspelde inkomstendaling ten opzichte van het referentiescenario blijft om deze reden beperkt. Daarmee zou ook een belangrijke grond van deze groep landen vervallen om zich te blijven verzetten tegen een klimaatakkoord. Zeker als de grenzen verder zouden opengaan voor petrochemische producten van deze landen kan nader recht worden gedaan aan de economische belangen van deze groep landen; ook in een 450-scenario. Ook de gasexporterende landen moeten zich door het 450-scenario niet afgeschrikt voelen. Gas speelt in dit scenario een belangrijke rol in de overgang naar een koolstofarme economie.

Daling

In het 450-scenario wordt ook inzicht gegeven waar de CO₂-uitstootvermindering vandaan moet

komen. Tot 2020 zal de vermindering van 3,8 gigaton vooral in de OECD-landen behaald moeten worden. Vanaf 2020 komen daar de opkomende landen en langzaamaan ook de overige landen bij om in 2030 een vermindering van 13,8 gigaton te behalen. Tot 2020 is de bijdrage van CCS bescheiden met 3 procent en in 2030 zal dit 10 procent bijdragen. Nucleaire energie draagt voor respectievelijk 13 en 10 procent bij aan vermeden uitstoot. Hernieuwbare energie en biobrandstoffen dragen in 2020 19 procent bij en in 2030 23 procent. Dat zijn, gezien de grote aandacht in de discussie over transitie, eigenlijk maar bescheiden bijdrages. De grote klapper moet worden gemaakt in energiebesparing, die in 2020 65 procent bijdraagt en in 2030 57 procent. Op een plaatje ziet dat er gemakkelijker uit dan in werkelijkheid, vooral als de benodigde forse prijsprikkel in de eerste jaren van het volgende decennium ontbreekt en de financiële en economische crisis de benodigde investeringen in de weg kan staan. Het is dit plaatje tegen het eind van de presentatie dat het optimistische gemoed drukt. Bewustwording en gedragsverandering zijn nu net de weerbarstigste onderdelen van het energiebeleid. Maar minder is meer. ■

Coby van der Linde is hoofd van het Clingendael International Energy Programme, hoogleraar Geopolitiek en Energiemanagement aan de Rijksuniversiteit Groningen en lid van de Algemene Energieraad.